

КОНФЕРЕНЦІЯ «ВІДХОДИ В ЕНЕРГІЮ»

Ключові положення Директиви 1999/31/ЄС про захоронення відходів та особливості її імплементації в Україні

**В.о. начальника відділу
поводження з відходами та
небезпечними хімічними речовинами
Управління поводження з відходами та
небезпечними хімічними речовинами
Баннікова І.О.**

Івано-Франківськ 2016

Мінприроди є головним органом в системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері поводження з відходами та її реалізацію.

Закон України “Про відходи” прийнято Верховною Радою України 5 березня 1998 року

Основною метою Директиви є

*попередження або зменшення,
наскільки це можливо, негативного
впливу від захоронення відходів, який
може виникати протягом життєвого
циклу місць захоронення на довкілля
та здоров'я людини.*

*Директивою встановлюються орієнтири, технічні і експлуатаційні вимоги, що стосуються безпосередньо **відходів та місць захоронення**, передбачаються відповідні заходи, процедури.*

Сфера дії Директиви **не розповсюджується** на питання:

- використання мулу як добрива;
- використання інертних відходів для рекультивації або будівництва полігонів;
- розміщення незабрудненої землі чи інертних безпечних відходів видобувної промисловості.

Місце захоронення (МЗ) - це місце видалення відходів призначене для розміщення відходів на землі чи під землею (тобто підземне), **включаючи:**

- внутрішні місця видалення відходів (тобто такі місця захоронення, де виробник відходів здійснює видалення власних відходів на місці виробництва),
- місце, яке постійно використовується для тимчасового зберігання відходів (терміном більше одного року)

але виключаючи:

- об'єкти, де відходи розміщуються (вивантажуються) з метою їх підготовки для подальшого транспортування й утилізації, оброблення або видалення в іншому місті, і
- зберігання відходів до їх утилізації або оброблення протягом періоду до трьох років - загальне правило, або
- зберігання відходів перед їх видаленням терміном до одного року.

Зменшення обсягів захоронення відходів, що біологічно розкладаються

Встановлено цільові орієнтири до зменшення захоронення відходів, що біологічно розкладаються:

Через 5 років – 75% загального обсягу утворення у 1995 році ТПВ, що біологічно розкладаються;

Через 8 років – 50% загального обсягу утворення у 1995 році ТПВ, що біологічно розкладаються;

Через 15 років – 35% загального обсягу утворення у 1995 році ТПВ, що біологічно розкладаються.

Кожна країна може самостійно визначати шляхи досягнення орієнтирів (роздільне збирання відходів або їх оброблення).

Для досягнення цих орієнтирів Держави повинні визначити національну стратегію, яка має включати відповідні заходи.

Визначено заборонені до захоронення відходи:

- Рідкі відходи
- Відходи, що мають небезпечні властивості (відповідно до переліку): вибухонебезпечні, окислювальні, легкозаймисті, займисті, корозійні, токсичні тощо
- Інфекційні медичні відходи
- Цілі шини (за виключенням подрібнених шин та шин для технічного використання на полігоні)
- Будь-які інші відходи, які не відповідають критеріям, встановленим у Додатку II до цієї Директиви.

Забороняється змішування відходів з метою досягнення відповідності із критеріями надання дозволу.

Встановлення класів місць захоронення відходів (МЗ):

- місця захоронення для небезпечних відходів;
- місця захоронення для відходів, що не є небезпечними;
- місця захоронення для інертних відходів.

Встановлення технічних вимог до місць захоронення – Додаток I

Співставлення класифікаційних схем відходів в країнах ЄС та Україні

Українські підходи		Співвідношення	Директива 1999/31/ЄС
Небезпечні відходи	I клас безпеки		Небезпечні відходи
	II клас		
	III клас		
	IV клас – малонебезпечні, в тому числі відходи гірничої промисловості	?	Відходи, що не є небезпечними Інертні Відходи

Визначено відходи, які можуть спрямовуватись у місця захоронення:

- 1. Лише відходи після оброблення (з метою зменшення їх обсягів та небезпеки для довкілля);**
- 2. Небезпечні відходи, що відповідають вимогам Додатку II (критерії та процедури прийняття відходів до місць захоронення) можуть допускатись до захоронення у місцях захоронення для небезпечних відходів;**
- 3. У місця захоронення для відходів, що не є небезпечними допускаються:**
 - побутові відходи;**
 - відходи, що не є небезпечними, що відповідають критеріям встановленим у Додатку II;
 - стабілізовані небезпечні відходи, що не вступають у реакцію, якщо їх вилугованість відповідає вилугованості відходів, що не є небезпечними. Вони мають розміщуватись у окремій частині місця захоронення.
- 4. Місця захоронення інертних відходів повинні використовуватись лише для інертних відходів.**

Рішення Ради 2003/33/ЄС, що встановлює критерії і процедури для прийняття відходів на полігони відповідно до статті 16 і Додатку II до Директиви 1999/31/ЄС

Процедури прийняття відходів

1. Надання документації на кожну партію відходів, що надходять на полігон (перевірка наявності визначених відходів у переліку дозволених до приймання відходів)
2. Оператором полігону здійснюється:
 - перевірка документів на відходи
 - візуальний огляд відходів при в'їзді на полігон та безпосередньо на ньому (відбір проб за необхідності)
 - ведення запису щодо властивостей та обсягів відходів, даті прийому, постачальника та конкретного місця розміщення відходів на полігоні
3. Надання оператором полігону письмового підтвердження прийому кожної партії відходів
4. При відмові прийняття відходів оператор має повідомити уповноважений орган

Додаток II уточнює критерії та процедури прийняття відходів на місця захоронення.

Моніторинг під час експлуатації

1. Ведення записів оператором відповідно до Додатку III відповідно
 - Щорічні метеорологічні дані
 - Раз на місяць/квартал дані про фільтрат та газу (обсяг, склад)
 - Раз на півроку дані про ґрунтові води
 - Щорічні топографічні дані
2. Щорічне інформування компетентного органу про результати моніторингу
3. Необхідні аналізи можуть здійснюватися сертифікованою лабораторією за рахунок оператора

Додаток III встановлює мінімальні процедури моніторингу та контролю в період експлуатації полігону та догляду за ним після закриття

Процедура закриття полігону та догляд за ним після закриття

1. Полігон закривається, якщо:
 - виконуються умови для закриття визначені у дозволі;
 - за заявкою оператора при наданні згоди компетентним органом
 - за обґрунтованим рішенням компетентного органу
2. Полігон вважається закритим лише після затвердження його закриття компетентним органом
3. Оператор несе відповідальність за доглядом за полігоном після його закриття
4. Оператор відповідає за моніторинг закритого полігону доти, доки компетентний орган вважатиме, що полігон може становити небезпеку для довкілля

Додаток III встановлює мінімальні процедури моніторингу та контролю в період експлуатації полігону та догляду за ним після закриття

Механізм обчислення вартості захоронення відходів (ст.10)

Критерії встановлення вартості захоронення відходів

Плата за видалення відходів повинна **покривати в повному обсязі наступні витрати:**

- на створення (будівництво) місця захоронення відходів
- на експлуатацію МЗ
- фінансову заставу

на закриття МЗ

на догляд до МЗ протягом наступних 30 років після його закриття

Обов'язковість отримання дозволу на експлуатацію полігону

Визначено:

- перелік інформації, що має міститись у заяві на отримання дозволу
- умови надання уповноваженими органами дозволу:
 1. Виконання наступних зобов'язань:
 - проект відповідає вимогам цієї Директиви
 - управління місцем захоронення буде здійснюватись компетентною особою
 - будуть вжиті заходи із попередження настання аварій та мінімізації їх наслідків
 - надання фінансової застави** для гарантування виконання всіх зобов'язань (включаючи стадію після закриття місця захоронення)
 2. Проект місця захоронення відходів відповідає планам поводження з відходами та заявленим вимогам;
 3. Перед початком операцій із видалення компетентний орган провів перевірку місця захоронення, щоб забезпечити дотримання цим місцем відповідних вимог дозволу

Перелік інформації, яку має містити дозвіл:

клас місця захоронення;

перелік визначених типів відходів і їх загальний обсяг, що дозволено для розміщення у МЗ;

вимоги до підготовки МЗ, проведення операцій із захоронення та процедури моніторингу і контролю, включаючи план дій на випадок надзвичайних ситуацій (Додаток III, п.4В), вимоги до операцій закриття і подальшого догляду та ін.

зобов'язання заявника щорічно звітувати про обсяги та види відходів, що розміщені у МЗ, та про результати моніторингу

Вимоги до уже існуючих полігонів

Дозволяється продовжувати захоронення відходів на уже існуючих місцях захоронення тільки в тому випадку, якщо не пізніше, ніж за 8 років після вступу в силу національних правових норм, що впроваджують цю Директиву проводяться наступні заходи:

- протягом 1 року оператор розробляє програму заходів приведення полігону у відповідність вимог Директиви 1999/31/ЄС та надає її уповноваженому органу;
- після розроблення програми уповноважений орган встановлює перехідний період, погоджує план та приймає рішення про можливість подальшої експлуатації місця захоронення;
- **полігони, які не допущені до експлуатації, терміново закриваються;**
- на основі погодженої програми уповноважений орган дозволяє проводити необхідні роботи і встановлює терміни їх виконання (максимум 8 років після вступу в силу національних норм)

Ключові орієнтири Директиви 1999/31/ЄС

1. Зменшення захоронення відходів

- Розроблення стратегії щодо забезпечення зменшення захоронення відходів, які біологічно розкладаються, виходячи з наступних цільових показників:

Через 5 років - 75% загального обсягу утворення у 1995 році муніципальних відходів, що біологічно розкладаються;

Через 8 років - 50% загального обсягу утворення у 1995 році -//-;

Через 15 років - 35% загального обсягу утворення у 1995 році -//-;

2. Попередження чи зменшення шкідливих наслідків захоронення відходів для довкілля і ризику для здоров'я людини

- встановлення класів місць захоронення відходів:

- місця захоронення для небезпечних відходів;

- місця захоронення для відходів, що не є небезпечними;

- місця захоронення для інертних відходів.

- визначено відходи, які можуть спрямовуватись у місця захоронення (відповідно до призначення МЗ)

- встановлено обов'язковість отримання дозволу на захоронення відходів

- встановлюються процедури: прийняття відходів до МЗ (ст. 11, Додаток II); моніторингу та контролю під час функціонування МЗ (ст. 12, Додаток III); закриття МЗ та нагляду за ними після закриття

3. Визначено критерії встановлення вартості захоронення відходів

- Врахування у платі за захоронення відходів усіх витрат, пов'язаних зі створенням і експлуатацією місць захоронення відходів, а також на їх закриття та наступного догляду після закриття

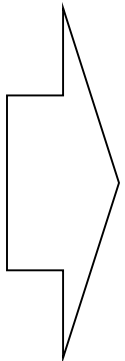
4. Приведення функціонуючих полігонів у відповідність до вимог Директиви

Специфіка національної ситуації з питань імплементації положень Директиви

- Переважна частина положень по захороненню на полігонах/звалищах врегульована лише на підзаконному та адміністративному рівнях, що негативно впливає на процес їх дотримання.
- Наявність значного масиву неузгодженостей та нерегульованих положень, які мають переважно процедурний, регламентний, технічний чи організаційний характер. Законодавчий рівень їх врегулювання є недоцільним.

Транспозиція у національне законодавство

Директива
1999/31/ЄС

Технічний регламент «Про захоронення відходів»

Розроблення й прийняття:

- Порядку запровадження механізму фінансових гарантій щодо захоронення відходів, формування й встановлення тарифів на захоронення відходів;
- "Національної стратегії щодо зменшення захоронення відходів, що біологічно розкладаються".

Внесення змін до законів України «Про відходи», до ДБН В.2.4-4:2010 „Полігони зі знешкодження та захоронення токсичних відходів” та ДБН В.2.4-2-2005 „Проектування. Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування”

Основні заходи з апроксимації Директиви 1999/31/ЄС

1. Приведення у відповідність термінологічної бази
2. Розроблення:
 - процедур та критеріїв для ідентифікації та класифікації полігонів;
 - комплексу заходів щодо скорочення захоронення відходів;
 - Національної стратегії скорочення захоронення відходів, що біологічно розкладаються;
 - порядку впровадження фінансових гарантій;
 - порядку формування тарифів на захоронення враховуючи повне відображення у вартості розміщення відходів на полігоні усіх витрат, які необхідні для створення й експлуатації, закриття та догляду після закриття полігону;
3. Визначення процедур щодо приведення існуючих місць захоронення відходів до вимог Директиви.
4. Система моніторингу та перевірок для забезпечення закриття полігонів, які не відповідають вимогам Директиви.

Виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу потребує прийняття нової редакції Закону України «Про відходи»

- На виконання пунктів 246, 247 Плану [заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони](#), на 2014-2017 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847-р, та з метою належної організації роботи з реалізації завдань щодо наближення законодавства України до законодавства Європейського союзу Мінприроди створило Робочу групу у сфері управління відходами та ресурсами, склад якої затверджено наказом Мінприроди від 13.08.2015 № 295.

Робочою групою розроблено нова редакція Закону України «Про відходи».

Проект Закону України «Про відходи» надіслано до центральних органів виконавчої влади (лист Мінприроди від 3.03.2016 року № 5/1-7/2050-16).

Законопроект та аналіз регуляторного впливу оприлюднено на офіційному веб – сайті Міністерства екології та природних ресурсів України: www.menr.gov.ua

У зв'язку із зміною Уряду законопроект потребує повторного погодження заінтересованими центральними органами виконавчої влади

Новою редакцією Закону України «Про відходи» передбачено:

- впровадження на законодавчому рівні п'ятиступеневої ієрархії поводження з відходами відповідно до Директиви 2008/98/ЄС про відходи та підготовка планів щодо управління відходами згідно із нею;
- гармонізація віднесення відходів до категорії небезпечних та їх класифікації відповідно до Європейського переліку відходів (List of waste);
- впровадження європейського принципу «забруднювач платить» та розширеної відповідальності виробника, зокрема упаковки, що передбачає відповідальність виробника (первинного імпортера) за весь життєвий цикл продукції, включно з покладенням відповідальності (безпосередньої та/або фінансової) за поводження з відходами цієї продукції.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ